

ĐỀ XUẤT CẦN BỔ SUNG QUYỀN THAM GIA GIÁM SÁT, PHẢN BIỆN XÃ HỘI TRONG LUẬT THANH NIÊN

Ths. NGUYỄN LONG HẢI
Ths. ĐỖ THỊ THU HẰNG

10/5/31

G iám sát, phản biện xã hội là hoạt động quan trọng phản ánh một hiện tượng mang tính tất yếu trong đời sống chính trị - xã hội của một quốc gia dân chủ. Hoạt động được xem như là một phương thức không thể thiếu trong quá trình xây dựng, ban hành và triển khai thực hiện chính sách pháp luật của nhà nước pháp quyền. Đảng và Nhà nước ta luôn đề cao và coi trọng hoạt động giám sát, phản biện xã hội của các cá nhân, tổ chức trong quá trình thực hiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của mình tham gia vào hoạt động quản lý nhà nước. Vì vậy, việc nghiên cứu bổ sung quyền tham gia giám sát, phản biện xã hội của thanh niên và các tổ chức thanh niên vào trong Luật Thanh niên là rất cần thiết, qua đó khẳng định tính pháp lý của thanh niên được tham gia giám sát, phản biện xã hội trong quá trình phát triển đất nước.

Cơ sở chính trị và pháp lý của giám sát và phản biện xã hội.

- Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng đã xác định nhiệm vụ giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận và các đoàn thể nhân dân: "...Nhà nước ban hành cơ chế để Mặt trận và các đoàn thể nhân dân thực hiện tốt vai trò giám sát và phản biện xã hội...". "...Xây dựng quy chế giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội và nhân dân đối với việc hoạch định đường lối, chủ trương, chính sách, quyết định lớn của Đảng và việc tổ

chức thực hiện, kể cả đối với công tác tổ chức và cán bộ..."

- Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng tiếp tục khẳng định: "Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân; ... Có cơ chế cụ thể để nhân dân thực hiện trên thực tế

công tác thanh tra văn hóa, gắn với trách nhiệm cá nhân và tổ chức khi để xảy ra sai phạm. Phát huy vai trò giám sát, phản biện xã hội của các tổ chức xã hội, cộng đồng dân cư và công dân đối với việc tổ chức và quản lý hoạt động văn hóa..."

- Hiến pháp năm 2013 nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tại Điều 9 quy định: "Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là tổ chức liên minh chính trị, liên hiệp tự nguyện của tổ chức chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội và các cá nhân tiêu biểu trong các giai cấp, tầng lớp xã hội, dân tộc, tôn giáo, người Việt Nam định cư ở nước ngoài. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là cơ sở chính trị của chính quyền nhân dân; đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của Nhân dân; tập hợp, phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, tăng cường dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội; giám sát, phản biện xã hội; tham gia xây dựng Đảng, Nhà nước, hoạt động đối ngoại nhân dân góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc."

- Luật Mặt trận Tổ quốc, năm 1999, tại Điều 2 qui định: "Mặt trận Tổ quốc Việt Nam có nhiệm vụ tập hợp, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, tăng cường sự nhất trí về chính trị và tinh thần trong nhân dân; tuyên truyền, động viên nhân dân phát huy quyền làm chủ, thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, nghiêm chỉnh thi hành Hiến pháp và pháp luật, giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước, đại biểu dân cử và

Ảnh: LêNa (st)

quyền làm chủ trực tiếp", "...có cơ chế, pháp luật để nhân dân bày tỏ chính kiến, nguyện vọng và thực hiện quyền làm chủ của mình". "Coi trọng và nâng cao vai trò của các cơ quan dân cử, của Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân, các phương tiện thông tin đại chúng và của nhân dân trong việc giám sát cán bộ, công chức, phát hiện, đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí;..."

- Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 9/6/2014 Hội nghị Trung ương 9 khóa XI, về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước nhấn mạnh: "...Tăng cường

cán bộ, công chức nhà nước; tập hợp ý kiến, kiến nghị của nhân dân để phân ánh, kiến nghị với Đảng và Nhà nước; tham gia xây dựng và củng cố chính quyền nhân dân; cùng Nhà nước chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của nhân dân; tham gia phát triển tình hữu nghị, hợp tác giữa nhân dân Việt Nam với nhân dân các nước trong khu vực và trên thế giới”.

- Trên cơ sở qui định của Hiến pháp, Bộ Chính trị đã ban hành Quyết định số 217-QĐ/TW ngày 12-12-2013 của (khóa XI) “Về việc ban hành Quy chế giám sát và phân biệt xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị - xã hội” và Quyết định số 218-QĐ/TW “Ban hành Quy định về việc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị-xã hội và nhân dân tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền”. Đây là những căn cứ pháp lý quan trọng, để các cơ quan nhà nước có thẩm quyền triển khai thực hiện các hoạt động giám sát, phân biệt xã hội.

Val trò giám sát, phân biệt xã hội của Đoàn TNCS Hồ Chí Minh.

Đoàn TNCS Hồ Chí Minh là tổ chức chính trị - xã hội điện chơ quyền và lợi ích hợp pháp cho thanh niên, thiếu niên và nhi đồng. Theo qui định của Hiến pháp, pháp luật hiện hành Đoàn Thanh niên có chức năng, vai trò tham gia vào hoạt động giám sát, phân biệt xã hội. Thực tế cho thấy trong thời gian qua, theo chức năng và nhiệm vụ, Đoàn đã tham gia thực hiện nhiều hoạt động giám sát và phân biệt xã hội với những nội dung và hình thức khác nhau như: Xây dựng chính sách pháp luật nói chung, chính sách pháp luật có liên quan đến thanh thiếu niên nói riêng; Triển khai thực hiện chính sách pháp luật và giám sát quá trình thực thi chính sách pháp luật trong cuộc sống; tham gia hoạt động quản lý nhà nước... Các hoạt động này là một trong những nội dung quan trọng có tính chất nội hàm trong toàn bộ hoạt động giám sát, phân biệt xã hội hiện nay.

Trong thời gian vừa qua, Đoàn TNCS Hồ Chí Minh đã thực hiện hoạt động kiểm tra, giám sát, phân biệt xã hội chủ yếu tập trung vào các nội dung như: Tham gia xây dựng chính sách, pháp luật; thực thi chính sách pháp luật có liên quan

đến thanh niên; chủ trì và thông qua Ủy ban quốc gia về thanh niên Việt Nam tổ chức các đoàn kiểm tra, giám sát việc thực hiện pháp luật, chính sách thanh niên; tham gia vào góp ý Dự thảo Hiến pháp, dự thảo luật, nghị quyết của Đảng về thanh niên và công tác thanh niên dưới nhiều hình thức phong phú, đa dạng, khác nhau; tham gia giám sát việc thực hiện chế độ, chính sách đối với cựu thanh niên xung phong và chính sách người có công nói chung... Mặc dù vậy, xuất phát từ nhiều lý do khác nhau nên hiệu quả của hoạt động giám sát, phân biệt xã hội của Đoàn vẫn còn có hạn chế nhất định như: Thời gian thực hiện các hoạt động chưa đảm bảo tính thường xuyên, liên tục; phương thức thực hiện kiểm tra giám sát chưa thực sự phù hợp còn mang tính hình thức. Do vậy hoạt động kiểm tra giám sát của Đoàn Thanh niên chưa thực sự phát huy được vị trí, vai trò của tổ chức Đoàn và các đối tượng thanh niên trong hoạt động giám sát, phân biệt xã hội.

Những hạn chế của Luật Thanh niên.

Trung ương Đoàn TNCS Hồ Chí Minh đã triển khai nghiên cứu đề tài cấp bộ năm 2015: “Môđern hóa sửa đổi, bổ sung Luật Thanh niên năm 2005”, với đối tượng khảo sát là 150 cán bộ các Sở, ngành, Mặt trận Tổ quốc, cán bộ đoàn; Thực hiện 3 cuộc thảo luận nhóm, 6 cuộc phỏng vấn sâu tại 3 tỉnh Nghệ An, Đắk Nông, Đồng Nai, kết quả khảo sát cho thấy: Một trong những hạn chế của Luật Thanh niên, cần bộ được khảo sát đánh giá bao gồm: Quyền và nghĩa vụ của thanh niên chưa được quy định một cách đầy đủ theo tinh thần Hiến pháp 2013 (49,3%); Quy định của Luật Thanh niên về hoạt động thanh tra, kiểm tra, giám sát, xử lý vi phạm chưa được quy định đầy đủ, chặt chẽ nên ảnh hưởng không nhỏ tới hiệu quả thi hành luật (46,7%); Quyền và lợi ích hợp pháp của các đối tượng thanh niên đặc thù: thanh niên nghèo, thanh niên tình nguyện, ... chưa được quy định rõ, khó đảm bảo tính khả thi trong thực tiễn (45,3%).

Để khắc phục hạn chế về khả năng bao quát các quyền lợi hợp pháp của thanh niên theo qui định của Hiến pháp 2013 cũng như quyền và nghĩa vụ của các đối tượng thanh niên đặc thù, Luật Thanh niên

sửa đổi, bổ sung nên quy định về quyền và nghĩa vụ của thanh niên dưới hình thức khái quát về vai trò tích cực của các đối tượng thanh niên cũng như bổ sung một số quyền, nghĩa vụ của thanh niên. Kết quả khảo sát của Viện Nghiên cứu Thanh niên cho thấy tỷ lệ cán bộ được khảo sát đồng tình với việc bổ sung các quyền của thanh niên theo hướng này rất cao: Quyền tham gia xây dựng chính sách, pháp luật (98%); quyền tham gia hoạt động giám sát, phân biệt xã hội (98%); quyền tiếp cận, hưởng thụ các giá trị văn hóa (94,7%); quyền con người trong phạm vi Hiến pháp 2013 (97,3%); quyền tiếp cận thông tin (89,3%).

Đề xuất sửa đổi, bổ sung trong Luật Thanh niên

Đưa qui định về quyền của tổ chức Đoàn và quyền của thanh niên tham gia giám sát, phân biệt xã hội vào trong Luật là hoàn toàn phù hợp, có ý nghĩa quan trọng trong việc củng cố với các chủ thể khác thực hiện tốt công tác chăm lo, bồi dưỡng, giáo dục và phát huy thanh niên. Cụ thể, cần xem xét bổ sung những nội dung, như: Khẳng định thanh niên có quyền nêu chính kiến với các cơ quan chức năng trong quá trình xây dựng các dự thảo văn bản pháp luật, chính sách, đề án... có liên quan đến thanh niên và có quyền giám sát việc thực hiện những chính sách đã ban hành; Chỉ ra kênh/phương tiện để thanh niên thực thi các quyền này là thông qua tổ chức Đoàn và các tổ chức thanh thiếu nhi do Đoàn làm nòng cốt; Khẳng định tổ chức Đoàn là một trong 5 đoàn thể chính trị - xã hội cùng với Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là tổ chức chính thức có quyền giám sát và phân biệt xã hội; Xây dựng cơ chế để các tổ chức khác của thanh niên khi thực hiện giám sát và phân biệt xã hội trong những vấn đề liên quan đến thanh niên có thể và cần phải thông qua tổ chức Đoàn. Điều quan trọng hơn, cần quy định rõ trình tự, thủ tục, hậu quả pháp lý của hoạt động giám sát, phân biệt xã hội do Đoàn tiến hành. Có như vậy, mới bảo đảm hiệu lực và hiệu quả của hoạt động giám sát và phân biệt xã hội của tổ chức Đoàn, với tư cách là đoàn thể chính trị - xã hội chính thức và rộng lớn của thanh niên, người đại diện bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng của giới trẻ Việt Nam./